

1. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNA

3.1. Struktura demograficzna

Gminę Bestwina zamieszkuje 10.434 mieszkańców (dane za 2006 r.). W poniższej tabeli zestawiono liczbę mieszkańców w poszczególnych sołectwach: Bestwina, Bestwinka, Janowice i Kaniów. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 273 mieszkańców na 1 km². Dla porównania w powiecie bielskim średnia gęstość zaludnienia wynosi 329 osób na 1 km², w województwie śląskim 380 osób na 1 km², natomiast w Polsce 122 osoby na 1 km².

Tabela 1 Ludność Gminy Bestwina oraz gęstość zaludnienia w podziale na sołectwa

L.P.	Sołectwo	Liczba ludności [L] 2006 r.	Powierzchnia [ha]	Gęstość zaludnienia [L/km ²]
1	Bestwina	4.402	1.360	323,67
2	Bestwinka	1.542	460	335,22
3	Janowice	1.568	710	220,84
4	Kaniów	2.922	1.280	228,28

Źródło: dane Urzędu Gminy Bestwina

Gminę cechuje dodatni przyrost naturalny (wyjątek stanowi 1999 r., 2002 i 2003 r.). W tabeli zaprezentowano dane na temat liczby urodzin i zgonów w latach 1995-2005.

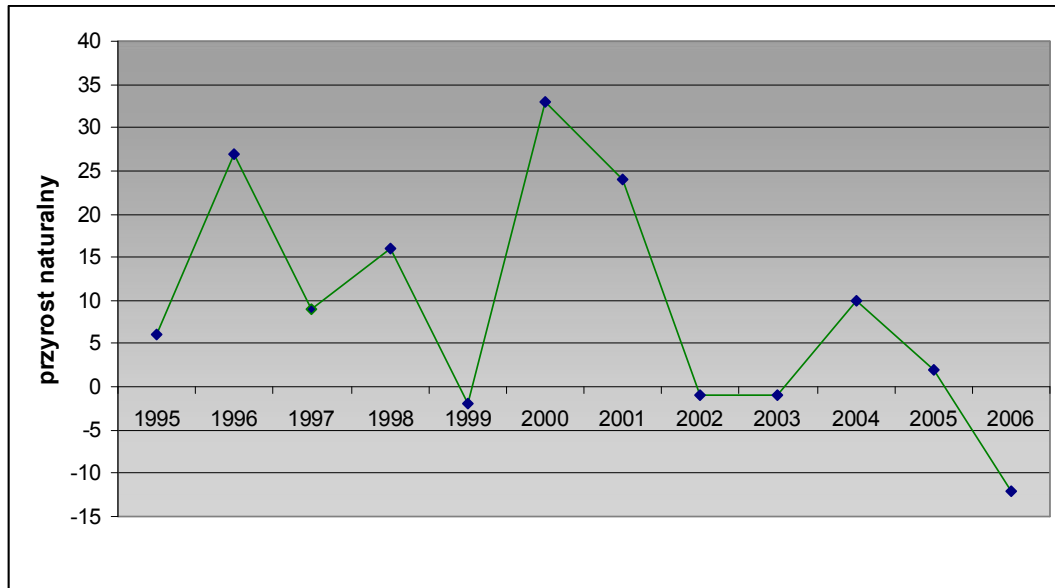
Tabela 2 Urodzenia i zgony w Gminie Bestwina w latach 1995-2006

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
1995	104	98	6
1996	114	87	27

1997	99	90	9
1998	104	88	16
1999	88	90	-2
2000	114	81	33
2001	101	77	24
2002	93	94	-1
2003	97	98	-1
2004	97	87	10
2005	100	98	2
2006	99	111	-12

Źródło: dane GUS – www.stat.gov.pl

Wykres 1 Przyrost naturalny w Gminie Bestwina w latach 1995-2006

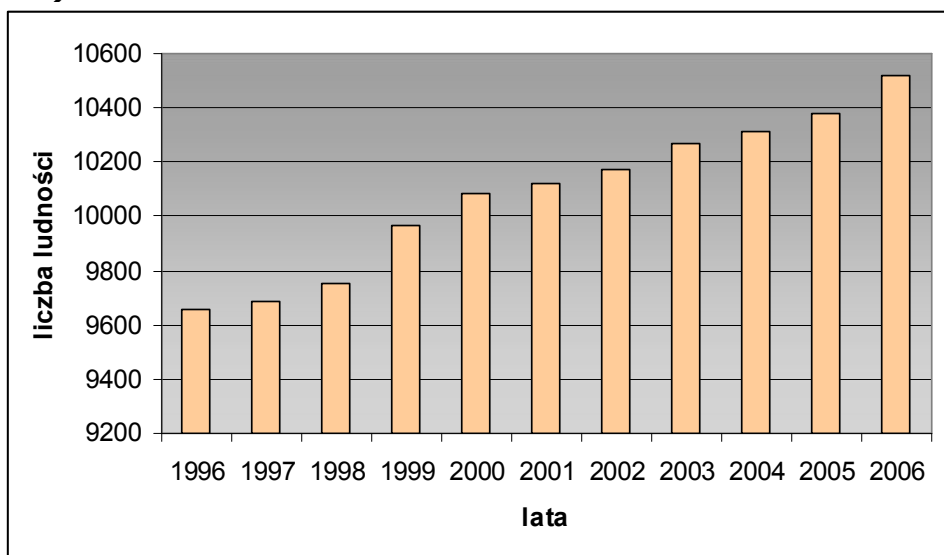

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

Wzrost lub spadek liczby ludności jest również wynikiem migracji ludności. Dane Głównego Urzędu Statystycznego mówią, że w 2006 r. 214 osób zameldowało się w Urzędzie gminy, natomiast wymeldowały się 98 osoby. Saldo migracji jest zatem dodatnie i wynosiło w 2006 r. 116 osoby.

Poniższy wykres obrazuje zmiany liczby ludności w latach 1995-2006, które są wynikiem zarówno przyrostu naturalnego, jak i migracji. Jak wynika z wykresu w Gminie Bestwina zwiększa się liczba ludności, co jest wynikiem osiedlania się tutaj nowych mieszkańców (rozwój funkcji osadniczych).

Wykres 2 Liczba ludności Gminy Bestwina (według faktycznego miejsca zamieszkania) w latach 1996-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

Według prognoz liczby ludności w kolejnych latach, które sporządzone zostały przez GUS dla powiatu bielskiego, założono dynamikę wzrostu liczby ludności na poziomie 2 %.

W poniższej tabeli zaprezentowano strukturę ludności pod względem grup wiekowych. Na przestrzeni 6 ostatnich lat zdecydowanie wzrosła liczba osób w wieku 50-59 lat, co jest tendencją raczej niekorzystną, gdyż może wskazywać na starzenie się społeczeństwa. W analizowanym okresie wzrosła liczba osób w wieku 20-29 lat oraz nieznacznie w wieku 40-49 lat. Liczba osób w pozostałych grupach wiekowych charakteryzuje się spadkiem, co również wskazuje na tendencję starzenia się społeczeństwa.

Tabela 3 Podział ludności Gminy Bestwina na grupy wiekowe

Przedział wiekowy	Rok 1999	Rok 2002	Rok 2006
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób
0-9	1.055	1.159	1.080
10-19	1.610	1.672	1.555
20-29	1.399	1.506	1.653
30-39	1.516	1.421	1.449
40-49	1.485	1.495	1.595
50-59	1.022	1.177	1.406
60 i więcej	1.707	1.746	1.784

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

Gminę zamieszkiwało w 2006 r. 5.090 mężczyzn (w 2005 r. - 5.031) oraz 5.322 kobiet (w 2005 – 5.289).

Powszechnie stosowaną kategorią podziału ludności jest kategoria wieku przedprodukcyjnego, produkcyjnego oraz poprodukcyjnego. W Gminie Bestwina w

ostatnich latach systematycznie maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. W ciągu 5 lat (2000-2005) liczba ludności w tym wieku spadła aż o 309 osób. Równocześnie jednak obserwuje się wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym (w analogicznym okresie przyrost wyniósł 521 osób). Systematycznie rośnie także liczba osób w wieku poprodukcyjnym (w ciągu 5 lat wzrost o 82 osoby).

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na rzecz wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym wskazywać może na tendencję starzenia się społeczeństwa, która zaczyna obejmować obszar całego kraju.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie śląskim (2005 r.):

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 59,9 (w Polsce 56,3),
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 68,5 (w Polsce 74,9),
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 24,4 (w Polsce 24,1).

Tabela 4 Podział ludności Gminy Bestwina na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2000-2006

Rok	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym
2000	2.618	5.969	1.499
2001	2.564	6.020	1.536
2002	2.501	6.130	1.545
2003	2.446	6.269	1.555
2004	2.379	6.384	1.552
2005	2.309	6.490	1.581
2006	2.256	6.687	1.579

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

3.2. Charakterystyka problemów zdrowotnych

W Gminie Bestwina, podobnie jak w regionie, najbardziej rozpowszechnionym czynnikiem chorobowym, który jest przyczyną największej liczby zgonów, są choroby układu krążenia. W roku 2006 w Gminie Bestwina na choroby układu krążenia

cierpiało 435 osób (6,3% z 7000 osób zadeklarowanych w SP ZOZ Bestwina-Kaniów). Choroby układu krążenia (głównie choroba wieńcowa i udar mózgu) należą do najczęściej występujących zachorowań i są główną przyczyną przedwczesnych zgonów w Europie.

Poważnym problemem zarówno w skali regionu, jak i kraju jest wysoki odsetek zachorowalności na choroby nowotworowe. Według danych Śląskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Katowicach w regionie śląskim odnotowuje się wyraźny wzrost liczby pacjentów hospitalizowanych z powodu nowotworów złośliwych. W SP ZOZ w 2006 r. zarejestrowano 25 osób dotkniętych chorobą nowotworową.

Cukrzyca jest dziś jedną z najpowszechniej występujących chorób na świecie. W Gminie Bestwina występuje duża liczba osób cierpiących na przewlekłą cukrzycę. W 2006 r. w SP ZOZ leczyło się na tą chorobę 269 osób (3,8% zadeklarowanych pacjentów).

Na choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej choruje 169 pacjentów SP ZOZ w Bestwinie (2,4% z zadeklarowanych osób). Problemem są wady postawy, osteoporoza, bóle i stany zwyrodnieniowe kręgosłupa i inne.

W Gminie Bestwina występuje wysokie zapotrzebowanie na specjalistyczne zabiegi rehabilitacyjne, zarówno wśród osób starszych i jak i młodych. Aktualne wyposażenie i dostępność usług rehabilitacyjnych w Gminie jest na bardzo niskim poziomie.

Tabela 5 Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w Samodzielnym Publicznym ZOZ (2006 r.)

Rozpoznanie	Razem osoby, u których stwierdzono schorzenia ogółem (stan na 31.12.2006)	w tym w wieku				Osoby, u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdaw.
		19-34	35-54	55-64	65 i więcej	
Ogółem	1.188	67	308	439	374	82
<i>Gruźlica</i>	3		1	2		1
<i>Nowotwory</i>	23	2	9	9	3	2
<i>Choroby tarczycy</i>	29	2	15	8	4	7
<i>Cukrzyca</i>	269	4	82	115	68	20
<i>w tym leczeni insuliną</i>	151	4	69	68	10	10
<i>Niedokrwistość</i>	13	1	6	3	3	3
<i>Choroby obwodowego układu nerwowego</i>	87	7	27	35	18	7

<i>Choroby układu krążenia</i>		435	24	98	146	167	30
<i>w tym</i>	<i>Przewlekła choroba reumatyczna</i>	41	1	12	16	12	
	<i>Choroba nadciśnieniowa</i>	96	12	54	23	7	16
	<i>Choroby naczyń mózgowych</i>	54		10	36	8	4
	<i>Niedokrwienność serca</i>	104	1	28	13	62	7
<i>z wiersza „Niedokrwienność serca” przebyty zawał serca</i>		20		6	9	5	2
<i>Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa</i>		69	4	17	18	30	4
<i>Przewlekłe choroby układu trawiennego</i>		68	3	16	28	21	1
<i>Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej</i>		169	19	34	60	56	5
<i>Pacjenci z innymi schorzeniami wymagającymi opieki czynnej</i>		23	1	3	15	4	2

Źródło: dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Bestwinie

W Gminie Bestwina największy odsetek chorych odnotowano w grupie wiekowej 55-64 lata – 439 osób, na drugim miejscu 374 osoby w wieku 65 lat i więcej.

Na infrastrukturę ochrony zdrowia składają się publiczne i niepubliczne placówki zdrowia oraz prywatne gabinety lekarskie w związku z czym mieszkańcy mają możliwość korzystania z usług medycznych różnych podmiotów.

Na terenie Gminy działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kaniowie. Ponadto część mieszkańców Gminy korzysta z usług lekarskich poza terenem Gminy, czego konsekwencją jest niedokładność przedstawionych w powyższej tabeli danych w stosunku do liczby ludności zamieszkujących Gmin.

3.3. Struktura zatrudnienia ludności

W Gminie Bestwina około 50% mieszkańców utrzymuje się z pracy zarobkowej w przemyśle, przede wszystkim w sąsiednich miastach (Czechowice-Dziedzice, Bielsko-Biała). Dane GUS mówią, że w 2005 r. w Gminie Bestwina było 941

pracujących (według faktycznego miejsca pracy), w tym: 517 osób pracowało w przemyśle i budownictwie, 163 osoby w usługach rynkowych, 238 osób w usługach nierynkowych. Podział ten nie pokazuje jednak wiarygodnie rzeczywistości, bowiem statystyka nie obejmuje podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa) oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Należy przy tym podkreślić, że aktualna struktura przedsiębiorstw w Gminie Bestwina wskazuje na duży odsetek przedsiębiorstw prywatnych, w tym głównie małych, rodzinnych firm.

Gmina ma w pewnym zakresie charakter rolniczy, w związku z czym z pracy na roli oraz hodowli ryb, utrzymuje się około 10 % ludności. Należy przy tym zaznaczyć, iż ze względu na małą wielkość gospodarstw rolnych (głównie do 10 ha) dla wielu mieszkańców rolnictwo nie stanowi podstawowego źródła dochodu.

Ze względu na korzystne położenie gminy w pobliżu dużych aglomeracji miejskich i gospodarczych oraz korzystne połączenia komunikacyjne duży odsetek ludności utrzymuje się z pracy zarobkowej w pobliskich miastach.

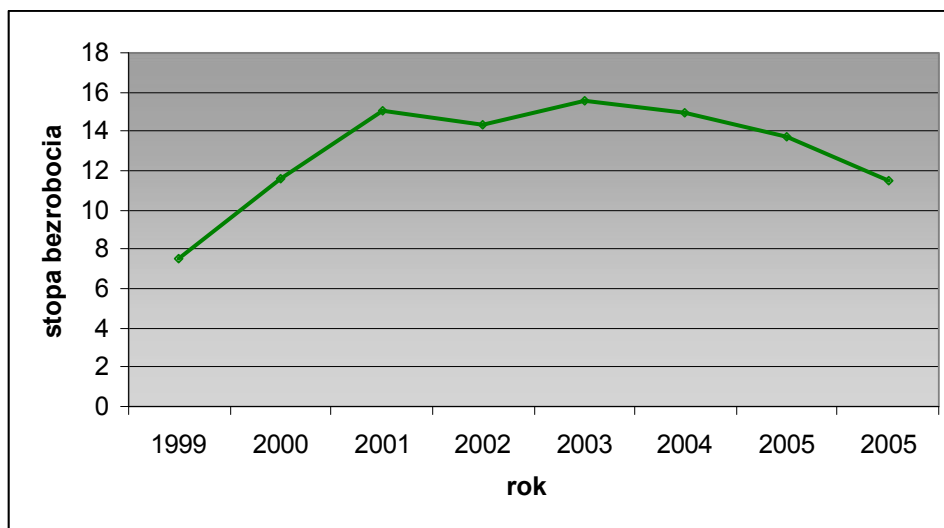
3.4. Bezrobocie

Znaczący wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą Gminy ma poziom bezrobocia. Poniższe dane na temat stopy bezrobocia podane zostały w stosunku do powiatu bielskiego, ponieważ wskaźnik ten nie jest obliczany dla gmin. Stopa bezrobocia to procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2006 r. stopa bezrobocia w powiecie bielskim wynosiła 11,5%, w stosunku do stopy bezrobocia w województwie śląskim była nieco niższa – 12,8%, natomiast w stosunku do stopy bezrobocia w kraju była niższa o 3,4 punkty procentowe (14,9%). Porównując sytuację w powiecie do lat poprzednich to w 2003 r. stopa bezrobocia wynosiła 15,6% (w województwie 17,6%, w kraju 20%). Z poniższego wykresu wynika, że sytuacja na rynku pracy w powiecie bielskim ulega systematycznej poprawie.

Wykres 3 Stopa bezrobocia w powiecie bielskim w latach 1999 - 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było w 2006 r. 382 bezrobotnych z Gminy Bestwina (481 osób w 2003 r.). Obserwuje się systematyczny spadek liczny osób bezrobotnych, przy jednoczesnym wzroście liczby osób pracujących – w roku 1995 GUS zarejestrował 807 osób pracujących, w 2000 r. 879 osób, natomiast w 2005 r. 941 pracujących (dane nie obejmują firm zatrudniających poniżej 9 pracowników). W związku z powstawaniem nowych firm na terenie gminy zakłada się w następnych latach dalszy spadek bezrobocia.

3.5. Pomoc społeczna

Na terenie Gminy Bestwina organizowaniem pomocy osobom potrzebującym zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych. Ustawa o pomocy społecznej (art.2, ust.1 z dnia 12.03.2004 r.) określa istotę tej pomocy jako wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W niniejszym punkcie dokonano diagnozy problemów społecznych gminy, gdyż ich skalę odzwierciedla w pewnym stopniu zakres i wielkość pomocy udzielanej mieszkańcom przez GOPS.

W 2003 r. ze wsparcia GOPS skorzystało 240 rodzin, z których 229 objętych było pomocą materialną (finansową i rzeczową) i pracą socjalną, a 11 rodzin – tylko pracą socjalną. Ogółem w rodzinach objętych pomocą były 844 osoby (co stanowi 8,2% liczby mieszkańców Gminy), wśród których 324 to osoby niepełnoletnie (poniżej 18 roku życia).

Liczbę rodzin i osób korzystających ze wsparcia GOPS w Bestwinie w podziale na sołectwa prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia GOPS z uwzględnieniem poszczególnych sołectw

Sołectwo	Rodziny korzystające z pomocy		Osoby w rodzinach			
	Liczba rodzin	% ogółu rodzin	Liczba osób	% ogółu członków	w tym: dzieci	%
Bestwina	97	40,4 %	350	41,6 %	136	42,0 %
Bestwinka	36	15,0 %	120	14,2 %	38	11,7 %
Janowice	39	16,3 %	140	16,5 %	51	15,7 %
Kaniów	68	28,3 %	234	27,7 %	99	30,6 %
RAZEM	240		844		324	

Źródło: GOPS 2003 r.

Najwięcej rodzin objętych pomocą GOPS-u (ponad 40%) mieszka w Bestwinie. W rodzinach tych żyje prawie 42% ogółu członków rodzin korzystających z pomocy.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat (2004-2006) można zauważyć spadek liczby osób objętych pomocą. Według „Aktualizacji diagnozy problemów społecznych” Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej w Gminie Bestwina w 2004 r. liczba objętych pomocą rodzin wynosiła 193 osoby, a osób w rodzinach 662, co stanowi 6,4% ogółu ludności. Natomiast jak wynika ze sprawozdania GOPS

za rok 2006 z pomocy społecznej skorzystało 119 rodzin, w których żyje 549 osób, co stanowi 5,26 % ogółu ludności.

Rodziny, które korzystały ze wsparcia pomocy społecznej, znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z różnych przyczyn. Wśród tych przyczyn (dysfunkcji) wymienić należy przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, bezdomność oraz trudności w adaptacji społecznej osób po opuszczeniu przez nich zakładu karnego.

Rozkład dysfunkcji wśród osób objętych pomocą GOPS został ujęty w poniższej tabeli.

Tabela 7 Rozkład dysfunkcji wśród osób objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie w 2004 r.

Dysfunkcja	Rodziny korzystające z pomocy		Osoby w rodzinach	
	Liczba rodzin z dysfunkcją	% ogółu rodzin korzystających z pomocy	Liczba osób z dysfunkcją	% ogółu osób korzystających z pomocy
Ubóstwo	147	76,2	538	81,3
Problem alkoholowy	7	3,6	26	3,9
Bezrobocie	101	52,3	392	59,2
Długotrwała choroba	44	22,8	128	19,3
Niepełnosprawność	63	32,6	198	29,9
Bezradność	35	18,1	135	20,4
Bezdomność	2	1,0	2	0,3
Narkomania	0	0	0	0
Przemoc	2	1,0	5	0,8
Osoby mające trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	3,6	22	3,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Aktualizacji diagnozy problemów społecznych powiatu bielskiego w obszarze pomocy społecznej za 2004 rok” sporządzonej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej

Z analizy problemów społecznych w 2004 r. wynika, że dysfunkcją, która występuje w największej liczbie rodzin jest ubóstwo. Problem ten w dotyczy 538 osób, co stanowi 5,2 % ogółu mieszkańców Gminy (147 rodzin). Przyczyną ubóstwa jest między innymi bezrobocie. W Gminie Bestwina z pomocy społecznej skorzystały 392 osoby bezrobotne, co stanowi aż 59,2 % wszystkich osób objętych pomocą GOPS.